

ACC. N:R M. 8922:1-6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Emelie Lönsson
Härad: Fresta Adress: Aspinge
Socken: O. Aspinge Berättat av: "
Uppteckningsår: 1943 Född år 1881 i Aspinge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stolar.

Olika typer.

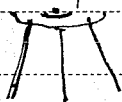
Stolens delar.

Benämnm.

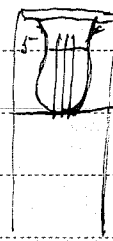
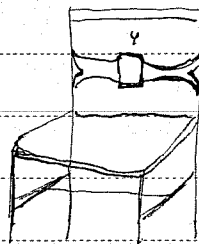
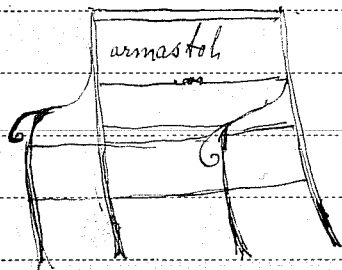
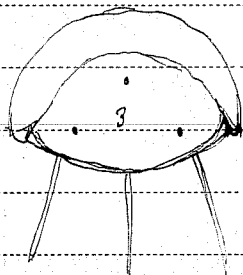
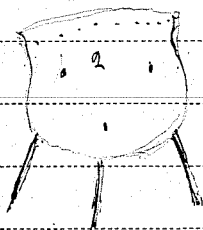
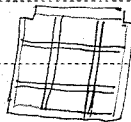
Ums M. 78 A.

Stolar

Di gamla stolarna var ju hemmasmickade. Di enklaste kunde nästan vem som helst stå i bryn. Di s. k. treföttingarna, de var en rund skiva som benen var inlappade. Men några sådana trekantiga stolar gjordes så, att di var en aning håla fjä. Men andra var helt släta. Di stolarna ans mycket i gamla hem. Di har funnits till långt in på 1900 talet. Di ans mycket i kök, uthus, huggelodas, och överallt som tillfälliga stolar voro behövliga. Di som skulle vara i uthus eller kök skalades inte benen, utan di skogs i som di var. En annan typ av treföttingar är fjä. Di var något ovalformiga, ryggen något böjd uppåt. Di gjordes av en hel skiva, de fick vara av en hel bred kloss, så den svängningen blev. Där var hyvlade, eller slätkade ben. Di stolarna har funnits kvar i ett enkelt allmogehem till för en tio år tillbaka, då di dö, som bodde där. Di såldes dö, men jag har sett dem i bygden, di stod då i kök.

Sådana stolar var husmansstolar men bönder hade också sådana.

Sådana stoldtyper som tecken 3 di var gjorda av en hel klass, så en liten harm, stöd
 var i med sidan. Harmen var inte hög, men den var lika hög vid sidorna som vid ryggen.
 Benen var intappade, sidan var inte riktigt jämn, den liksom sluttade något till baka
 och till sidorna. Jag har sett ett par sådana stolar, det var hos gamla pers. som hade
 dem i stugan. De är några år sen, nu är de gamla stöde, stolarna finns nog, men inte i de
 skicket, nu står de väl ute. De var så bekväma sitta i dem. Sådana stolar var hemmagjorda.
 Sådana som i fråga fig 2 är också en typ som förekommit. De var endast runda pinnar
 som intappats i sidan. Harmen, eller slämen uppe vid, var antingen ett stycke som var
 gjutet svängt, så pinnarne intappade. Eller också någon sorts böjligt spånformigt trä
 som var dubbla, så pinnarne var emellan. Benen var intappade i sidan.
 Den typ på fråga 1 har jag sett en sådan, de var också hos en gammal, han hade köpt
 den på en auktion. Så hade han snygget till den, han var snickare. Där var två läder i bredd.
 Den stod på runda ben. Jag tror inte där var lock. Den var så pass hög som en stols höjd.
 Stol med naturresena ben, i så fall att alla tre benen var i hob i från en klass
 som sidan var fäst på. Di är mer sälynta. Di gamla armastolarna som tecken 7
 till höjda mest bordschemmen. Om andra hade sådana hade di köpt dem på auktion.
 Själva sidan var för de mesta män sorts breda tagelband i kors, eller grovt tyg
 fäst i remen. Så var där ju alltid sedepuder på. (dessa kudde av allmogevävnad)

Sådana armastolar var alltid höga, så om di skulle sitta i dem skulle di hälsat ha gällt under fötterna. En palt var ju alltid i alla hem, Om en smickare gjorde en palt blev den ju finare än som di självt slog i hegn den. Den bestod av en liten bräda, med plankformade ben, så ett häk i bräden till handen. Där var alltid en kant vid båda sidor, skulle de vara fint var den handen något utsvärad. Enkelare paltar var endast en bräda med fyra instappade ben. Sådan paltar ans ävens till mjölkpaltar, men då fick di vara något högre. Paltar ans alltid till glöttor, di fick gärna sitta på paltten och ha maten på en stol. Den har alltid varit en kär sysselsättning för glöttor, med paltten. Gemta har alltid haft sin plats i armastolen om det funnits någon. Förmåna kom till kösen med förde alltid en armastol när di gifte sig. När den var ny var den ju fin, med nya puder. Då stod den ju i kammarer, eller togs in endast vid högtidliga tillfällen. Även jag själv har en sådan armastol. Den är mycket gammal, men jag har snyggt upp den. Där finns armastolar ännu, men en del har ändrats till där är skinn på sidan i stället för tyg. Senare blev di ändrade till finare karmastolar på 90 talet. Senare i gen har de övergått till bergstolar, stolar, till 1900 talets alla nyare modeller. Jag minns för i tiden, om en armastol kom på en auktion blev den så eftersökt. De var mycket storartat om en husmor hade fått fått en armastol. Ett gammalt allmogehem här hade endast två stolar med ryggstöd, två krepstolar och armastol i hela deras tid.

ACC. N.R. M. 8922: 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Di sedestola som var för, var på många vis, två av di gamle stolarna i mitt hem var som teckn. 7. Ryggstöden och benen i ett, sidan var fäst på frambenen, så var där en ram på framsidan och bägge sidorna, där var stäär insjyppade i benen. Ryggstödet var som tecken 11:ans.

Teckn. 5 är två gamle stolar som en gång köpts på en auktion, di är mycket gamla. Ryggstödet 11:ans. Uden är av trä, men di spjälarna inne i var av gul järntråd, eller mässing. Sidan var lös, den var belädd med tyg. Där var breda band i rudor av grov hampra. Där var på fjäcke när så hörd stoppning, tyg spändes ju åt, över sidan.

Di var också stäär nere, lika som på den förra. Sådana stolar var här många, fast ryggstödet kunde vara olika. Di var i tyg som fig. 7. Även fig. 6. är vanlig.

Sådana stoppade stolar var ju endast i allmogehem, torpare, husmän, och småbönder fick ha stolar så här. Utom de var män som själva kunde emickra i höja, eller få fatt på auktion. Sådana stolar fick ju ej vara i dagligt bruk. Senare på 80, 90-talet kom ju järnstolar i bruk. Sådana köptes i Florsly. De var en storhet di som hade sådana.

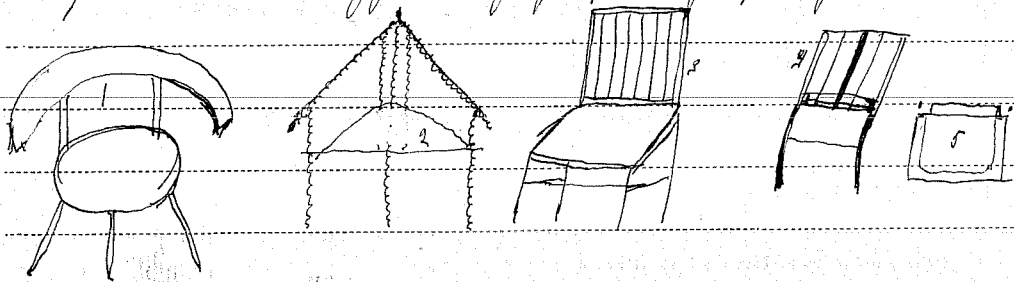
Men nu anses ju järnstolar för gammalmodiga. För en 30 år tillbaka då de blev mera allmänt att köpa stolar, så på auktioner kunde slumras bort gamla stolar. Då blev di helt stoppade ur stugorna, män fick plats i daglig stuga om di uppsnyggades. Många blev helt överrotade. Men här finns ju di som har kvar gamla stolar.

En gammal stoldtyp, fanns, den var i sidan rund, med tre ben instappade. Stödet var som tecken 1 med en böjd skiva, så två spjälkar från sidan och upp i karmen. Även endast en spjälka, då bredare. De äldre stolskrynnorna var ryggstödet rakt, som böja di med en liten svängning. Slåar fanns alltid i H-form.

Här framme i sakrestian finns en karmstol² som di betat fram i tarmet och tog ner och måta om. De liknar en gammal munkstol, den är i treangelform.

Där är tre ben di är svarvade, ryggen smal och utcirad. Sidan är även utcirad. Jag minns gamla stolt. Åhessons hem, de var ju fint på den tiden, han hade sjätte gjärt de måta. Där var stolar^{3,4} några med rakt ryggstöd, och smala spjälkar fäkt. Så var där med ryggstödet något svängt⁷ men lågt, där var tre spjälkar en i mitten ben.

Där var stoppade sidor på bräddade, di var tjocka så stödet blev kortare genom att sidan var tjock, även hård⁵. Byggen och bakkenen var i ett, så var både di och framkenen infattade i karmen, skraven, i sidan var ett hag⁶ som passade till ryggstödet. Ben på stolens delar röggstö, bagbajar, frambajar, förebajar, slau, stäär, skrave, brädda, säde

Olika stolar, armastol, karmastol, pengastol, brefötting, störestol, stoppad stol, sädesstol, riststol, gängestol, häurdastola, fina stolar.

Stolar med svarvade stolar, och ben, i typ som fig 3. kan jag minnas för omkr 17 år. Där var högt ryggstöd, rakt, men spjälarna i ryggen tängat åt. I sidan var flätad bast eller vidja, även flätades av länghalm en rund och krans som lades över på. De skulle vara bekvämare att sitta på. Den kransen kunde överdragas med tyg.

En stol som varit mycket gängse, är gungstolen. Den har jag varit med omkr 17 år. De var snickare som gjorde sådana. Här finns av den gamla typen ännu.

Där var långa gänglar, de var mycket bekväma. De var ju endast i de bättre hemmen som de hade sådana. De stod då i salen. Sen börja de att köpa i Flöaby gungstolar med korta gänglar som var försedda med fjädrar som var fästa i ett par små fötter. Så kunde ju vem som helst komma över en gammal gungstol på auktionen.

De gamla gungstolarna var sidan svängd rätt mycket bakåt, även ryggen.

På så sätt sålles stolen i lera gungning. De nya gungstolarna var ryggen rak, liksom sidan, den var stoppad.

En sådan stol som fig 4 har förskonarit. De var en stor kläss, trädet som sägas jämn, så sågades rätt ner ett stycke till ryggstöd, så på tvären till sidan.

De hade sin plats mest ute, de var ju tunga och ohymliga.